

יעל בר-מאור

סידור עבודה 9 שעות בהטרטופיה של מרחב מפורק וזמן שחלף

"איפה זה עורך-דין כהן?"

08:00

מגיה קול מבעד לתריס הרפפה של דלת המשרד שבו אני עובדת.
"בסוף המסדרון" אני אומרת בקול ולעצמי מוסיפה, "ולידעתך, אני לא
מודיעין! אני סתם עובדת שכירה עם טונה של משימות על הראש, אז נא
לא להפריע!".

דלת הרפפה מעץ, שמבטיהם של עובדי אורח חודדים דרכה עשרות
פעמים ביום אל מרחב העבודה הפרטי שלי, נולדה כמעט עשרים שנה
לפני. אם היא הייתה אישה, היא הייתה יכולה להיות אמא שלי.
על אף יופייה, לפעמים אני שונאת אותה. מה היא מבינה? היא באה
מתקופה אחרת. תקופה שבה בניין המשרדים הזעיר-בורגני הזה (היום
מקום מושבם של עורכי דין, אדריכלים ואנשי נדל"ן), היה לא פחות
מ"בית הקיבוץ המאוחד".

זה היה באמצע שנות ה-50 של המאה ה-20. הקיבוץ המאוחד החליט
שנמאס לו שהמחלקות שלו מפוזרות ברחבי תל אביב בחוסר יעילות
משווע, והגיע הזמן לאחד הכול תחת קורת גג אחת.
אז קראו לשני אדריכלים צעירים מהמחלקה לתכנון,¹ חנן הברון וזיוה
ארמוני, וביקשו מהם לתכנן את בניין הקיבוצים בעיר. החומר: תוצרת
הקיבוצים. המרצפות משדות ים, קירות הגבס ממפעלי גשר. הרוח:
להיקורבוזייה. תוכנית חופשית (plan libre), עמודים עגולים גלויים
(piloti), מודולציה, בטון חשוף.
בשנות ה-90 מכר כונס הנכסים של התק"מ את הבניין לידיים פרטיות.

+ יעל בר-מאור, ילידת 1976. בעלת
תואר ראשון באדריכלות נוף מטעם
הטכניון. אדריכלית נוף בכירה
במשרד "צורנמל-טורנר אדריכלות
נוף" בתל אביב.
+ אסף עברון, צלם ואמן. לומד
לתואר שני במכון כהן להיסטוריה
ופילוסופיה של המדעים והרעיונות
באוניברסיטת תל אביב.

11:00 הבטן כבר מתחילה לקרקר.

פעם היה פה חדר אוכל, ממש כמו בקיבוץ. בקומה השנייה הייתה מעין קומת יציע, שם יכלו חברי הקיבוץ שעבדו בתל אביב לאכול ארוחת צהריים בלי לבזבז את הכספים הקולקטיביים על הגדלת רווחיו של בעל מסעדה פרטית.

נוסף לכך היו שתי חצרות פנימיות, אולם התכנסות ופינת ישיבה בכל קומה. למעשה רק כ-35% משטח הבניין הוקצו למשרדים והשאר היו שטחים משותפים הפתוחים לכול. לשם השוואה, בבית אל על, שתוכנן כמעט באותן שנים ונחשב לבניין העסקי הגדול הראשון בישראל,² אחוז שטח המשרדים גדול פי שניים.

אני יורדת במדרגות התלויות לקפטריה שבקומת הכניסה ומשקיפה על החצר הפנימית. בעוד חמש דקות אוציא שכר של שעה על סלט לקחת. בעוד עשר דקות אוכל אותו מול המחשב.

14:00 השמש נכנסת

מבעד לחלונות הפונים דרומה.

שוברי השמש (brise-soleil) שהותקנו בחזית זו וייחדו אותה מאחותה הצפונית, הוזנחו עם השנים. החזיתות, כמיטב הרוח המודרניסטית, משקפות את המתרחש בתוך הבניין. החלונות הסדרתיים שנראים מבחוץ מרמזים על רוחו הסוציאליסטית של הבניין. כל מודול של יחידת עבודה, ללא הבדלי הירארכיה, מקבל חלון שפונה החוצה. פה אין "corner office" למנהלים בלבד, פה אין עובדים שסגורים ב"open space" בלי לדעת שהשמש שקעה.

פה כולם מתבשלים יחד בסאונה קולקטיבית אחת, תחת שרידי הבריסולי השבורים.

17:00 העט נפל,

המחשב כבה, הדלת ננעלה.

שלום שלום לדיירי המודולים השכנים. לולא תריסי הרפפה אולי לא הייתי יודעת את שמכם.

אני יוצאת מחלל הכניסה עטור העמודים אל הרחוב. העמודים מתחלפים בעצים שבגן סוסין, ולפתע נדמה כי למרות חריגותו, הבניין המוזנח נטוע בשכונת המגורים המלוקקת באופן טבעי.

שלום שלום למוטציה יפה וחד-פעמית של בניין קיבוצי מזדקן, מאוכלס במשרדים עצמאיים צעירים, בלב העיר.

"צאצאיו האדוקים של הזמן",³ אשר בנו את הבניין הזה חדורי אמונה מודרניסטית, אולי לא צפו כמה מהר תשתנה רוח התקופה, וכמה מהר יפרקו "דייריו הקנאים של המרחב" את יסודות העמודים הקורבוזיאניים שעליהם הוא עומד.

גמישותה של התכנית החופשית משרתת יפה את בעלי הבית החדשים. השטחים המשותפים נסגרו בחלקם הגדול, ומושכרים לפי מ"ר. יחידות העבודה מושכרות "לפי חלון". השוכרים מוזמנים לעצב את היחידה כרצונם: פרקט, שפריץ, חיפויים, הכול הולך. ודלת הרפפה? זו בדרך כלל מוחלפת בפרשנות עיצובית מסעירה לרעיון כיצד צריכה להיראות רלת של עורך־דין, רואה־חשבון או אדריכל...

קריעת הבניין לגזרים מבפנים היא שיקוף למתרחש סביבו, ואולי אפילו נבואה של מה שעתיד לקרות למגרש, לשכונה ולעיר שבה הוא יושב, בשנים הקרובות.

* ייתכן שעד צאת הגיליון הבניין לא יעמוד עוד על תילו עקב מימוש תוכנית לבניית מגדל מגורים יוקרתי.

* בנין סוֹטין 27 תוכנן בשנת 1956 על ידי צוות אדריכלים חברי קיבוץ, בראשות זיוה ארמוני וחנן הברון. המבנה כלל את משרדי הוועדות ומוסדות התנועה הקיבוצית. לאחר שנמכר הבניין ליזם פרטי, אישרה עיריית תל אביב להרוס את המבנה ההיסטורי. מערכת בלוק מצרה על ההחלטה להרוס את הבניין ההיסטורי. איננו רואים בשימור ערך עליון, אך היעדר דיון ציבורי סביב הנושא מייצר מבחינתנו הרס תשתיות חריף יותר מהרס המבנה הפיזי.

מעבר לכך, המקום היווה בעבורנו השראה, מקום עבודה ומקום מפגש של רעיונות שהתפתחו לרב־שיח משמעותי בין המבקרים הרבים, בין יוצרים, כותבים וחברים שהגיעו למערכת. אנו מקווים שטרם נכתבה או נאמרה המילה האחרונה בנושא. (מערכת בלוק)

¹ לימים "א.ב. תכנון".

² ראו: צבי אפרת (עורך), **הפרויקט הישראלי** (תל אביב: מוזיאון תל

אביב לאמנות, 2005), עמ' 109.

³ מישל פוקו, **הטרטופיה**, תרגום: אריאלה אזולאי (תל אביב: רסלינג, 2003).

Assaf Evron, Soutine 27, 2007.

אסף עברון, סוטין 27, 2007.